

öfriga kunskapsarterna angår, så war den rigtige kannedomen af werldssystemet wist icke död för de gamle. Det war först Aristoteles, som framkom med den förslagsmeningen, att jorden war planeternas medelpunct, och den peripathetiska Ptolomeus, som gjorde den till den herrskande. Ännu frångare dömmes för, om de gamles medicin, då han sid. 39, försäkrar, och att "den ej hunnit "den ståndpunct, der namn af wetenskap kunde tillräkännas densamma" och att "deras förste läkarens ofunnighet i sin wetenskap har blifwit ett ordspråk för sednare tider" De gamles förste läkare war Hippokrates, och ordspråket om hans ofunnighet är mig alldeles obekant. Deremot wet jag, att hans stora, i hufvudsaken knappast upphunna, aldrig öfwertröffade wetenskapliga värde, är allmänligen erkändt, och att en af sednare tiders kunnigaste medici uttrat sig om Hippokrates och hans båda förträffliga efterbljare Galenus och Cornelius Celsus (den sisse en latinare) att de böra flitigt studeras, om ej för annat, åtminstone för att inse, huru föga man nu för tiden wet, mera än de.

(Forts. e. a. g.)

Till Redaktionen af Tidningsbladet Kometen.

(Inskändt.)

Med tänsla af tacksam förbindelse har jag sunnit, att Tit. af verkligt nit för rättwisa behagat införa min förra artikel, med det för mig wigtiga återkallelsebelegget af Tit. Liljestrå, uti sin Tidning. — Jag förmodade att Argus icke skulle lemna denna artikel obeswarad, och jag går nu att mda Argi diatrib med nedanstående replik, för hwilken jag utber mig en plats uti Redaktionen's blad.

Om jag icke skulle erhålla någon annan uppriktelse för den stymf man löst tillfoga mig, med angifwelsen om Majestätsbrottet, så har likwäl Tit. genom offentligbrandet af återkallelsen, fredas mig från Opinionens misstänka, och hwarfdre jag härmedelst får aflägga min tackägelse. Falköping och Kjettelstorp den 23 Mars 1827.

E. Matt och Dag

Argus III har uti N:o 22 af sin Tidning uttrat mycken förtrytelse öfwer min till Kometens Redaktion insända artikel, hwilken egentligen äfystade en för mig wigtig ätt offentligbrande, men tillika innehöll en och annan bitter sanning för den, som deraf besann sig träffad. Jag förbigår att beswara Argi ensidigt författade reminiscencer i den mån de innehålla sanning och wil endast i korthet förklara, det Argus med alla sina ögon mistog sig den gång han trodde, att någon wederbbrandes förklaring öfwerbewisade mig direkte om flere falska uppgifter, likaså bedrager han sig, då han anser mina angifwelser och min återkallelse hos Rikens Ständers Justitie Ombudsman wara ett "gåckeri med högsta ättlagaresmagten och allmänheten." — Jag eger ännu i min wärd bewis för sanningen af mina angifwelser, men agtningen för wälwiljans förtroende förbjuder mig att utan högsta nödsfall producera en del deraf, och sielfwa mina då warande motparter, för allmänheten otärliga, inre öfwerbyggelse, skall icke kunna neka mig det wilsord, att ingen af mina angifwelser war obefogad. — Hwad åter min återkallelse beträffar, så tror jag aldrig, att hwarken den högsta ättlagaresmagten eller den owäldigt tänkande allmänheten, qualificera den för ett owärdigt gåckeri. — Då en oerfaren, fattig och för en måglig cabal blottstånd yngling frånträder ett rättwist föromål, kan han säkert af dessa båda auctoriteter wänta ett mildare bedömande. — Mine wederparter lido äfwen "derwidbero," och det är endast Argus, som i sin diatribe emot mig återskr dem på papperit, för att winna mer utrymme för sin bitterhet.

Argus säger att han "skulle blygas för sig sielf om han ett ögonblick satt i fråga att införa" min senare angifwelse, och uppger såsom skäl dertill, af honom icke owäntade motiver — hwad innehöll då min senare så kallade angifwelse, och hwad kunde vara driffäddern för densamma? Jo den inneshöll hufvudsakligen Capitaine Liljestrå's återkallelse i afseende på ett mot mig angifwit Majestätsbrott, och den Redaktion, som maculerar en så bestäffad handling, ger derigenom icke tillkänna särdeles omsorg för hwarken egen eller andras existens. — Då öfwerwinnersliga hinder woro mig i vägen till sukkomlig rättwisas erhållande, gjorde

jag lifwål allt, för att i allmänna opinionen freda mig från skymfen af ett Majestätsbrott, lika förlöjande mot min själs bjälse, min undersåtliga pligt och wärdnad, som emot den en gång såkert uppdagade sanningen. — Se der motivet. —

Hr Johanssons glömska, af hwad som föreföll, då jag förliden sommar besökte honom på des rum, förwånar mig; des utfart mot mig och min tros wärdighet, föraktar jag, under lugnt medvetande af sannfärdighet, och får denna gång endast förklara, att Herr Johanssons mångåriga, under publiskens ögon tilltryggalagga bana, ingalunda hos mig förwärfwat honom eller hans magtspråk mera tros wärdighet, än hwad jag wet och känner mig sjelf ega.

C. Natt och Dag.

Musik.

Till en wån, som gått miste om ett pastorat.

Min bror, du saknat bröllopskläder,
Derföre om . . . g du miste gif.
Trots denna motgång, du dock tråder
Bland oss med samma glada blick.
Om du ej just ditt anlet swalkar
I Wetterns glittrande behag,
Inför hvars glas Justians balkar
Sig ajusterera hwarje dag
Bland hafsfruor med hwita stjor,
Så wet det finnes andra mdior
Och flere pastorater än.
Wålan, så trösta dig, min wån.

Wist är det lust på nageln weta:
Der ligger prestgård och mitt hus,
Der kan jag mina hjordar beta,
Der under lönnen ha mitt frus,
Der mina ostar, mina kalfwar
Wid gigans spel gå uti dans,
Der skuggar ekens höga allwar
Min lilla tuswas blomsterkrans,

Men lifwet bjuder: tåligt lida.
Ljus också är försakelsen.
Snart det till Riksdag lärers strida,
Du träffar gubbarne igen.
Der, broder, får du nog att ståta
Och kanske deras votum blöta;
Emellertid tag ej humdr.
Den ej kan pastorater samna,
I Caput bonæ spei må hamna
Och glädja sig åt småll'n han hydr.

Uti en pjese, om rätt jag minnes,
I Tillfället gör tjuwten, bror,
Ett pastorat än ledigt finnes,*)
Med Hjortsberg står det skönt i flor.
Prostinna nått och förligt dansar,
Fast kläckarn skrälar något best.
Der binder kärlek sina transar
Och der sin hydda glädjen rest.
Det ligger under warma zonen.
Lägg in och sök hos Direktionen,
Men om det dig renderar stort,
Derom jag ingen ting förspott.

På solens wagnskarm månen rullar,
På bjeljan ekorn med sin swans,
Och såken genom Stockholms tullar
Wäl bondens säte går i dans.
Så låt mig och uppå din lyckas
Din framtids lyckas hundswott stå,
Ej lifwet jemt af mot skall tryckas,
Snart skall din frälsningstimma stå.
O låt mig då, så snabb som vinden,
Få hoppa af och dypna grinden
Till pastoratet, dit du far;
Der hwila ut från stormen, mddan,
Der plocka aren efter grödan
Och sofwa middag alla dar.

*) I fonden synes en kyrka ic.

Nåttelse.

Uti No 28, 6 sp., r. 21 nedifr., står: theokratiska; läsa: theoretiska.

Ördagen den 14 April 1827.

Något att fundera på under
Helgen.

Vi nämnde i förlidne nummer, att publiken snart har att förvänta Tragedien Othellos uppförande på Kongl. Swenska Theatern efter de förändringar, som sunnits behöfliga och för tillfället nödvändiga, dock ej, som Granskaren synes påstå, med ett sådant travestierande, att man med Shakespeares eller Herr Nicanders öfversättning i hand icke skulle kunna igenkänna en rad af den verkliga. De strider för och emot denna piece, som i åtskilliga Tidningar uttrats, återföra vårt minne på en ungefär lika bestämd kamp, då under den så högt förnjente och allmänt älskade och öhgaktade Herrens, som före Herr Excellencen Lagerbjelke war Theaterns Styresman, den första Shakespearska Tragedi gafs, nemligen Hamlet. Huru uppträdde då icke de obudne pennfaktarne för att bewisa det föregifna non sens, hwilket åsven i denna, nu mer af hela allmänheten omtypta piece, sades utgöra den osmakliga författarens hufwudcharacter. Men den goda saken segrade, och detta, wiserligen då för tiden wägade företag, utgör en af de oskrifliga blommor i den franske Baron Åkerhjelm förwårhwade sig under den tid han war Theaterns Directör. Vi erinra oss ännu lifligt den aften, då Hamlet första gången uppfördes. — Huset war fullt och biljetterna woro redan på morgonen samma dag utsälde, hwilket war händelsen under flera weckor. Midauen drogs upp och den djupaste tyfnad herrskade öfwer allt. Åskådarnes uppmärksamhet war på det högsta spänd. Man wäntade sig något owanligt och stort. Piecen hade en lång tid

utgjort det allmänna samtalsämnet. Därför förfetade den ej sin werkan. Utmärkt wäl blef den åsven spelad. Herr Åbergson såsom Hamlet och Herr Cederholm såsom Claudius wunno ett utomordentligt bifall.

Och såsom en gård åt den förres mästreliga action, berättade ryktet, att han dagen efter, af den då warande Engelska Ministern, njdt en särskild utmärkelse. Hans rol har med allmänt bifall blifwit öfwertagen af Hr Thorslow, och Hr Cedersholms plats har efter wårt enskilda tycke ej förlorat i sin efterträdare. Om nu samma uppmärksamhet kommer att stänkas åt Othello, kunna wi naturligtwis icke på förhand bestämma; åsven som det icke tillhör oss att bedöma, huru rolerne blifwa utdelade, och om walet i alla afseenden är träffande. Wi äro fullt öfvertygade, att den kommer att gifwas ganska wäl. Hr Almblöf såsom Mohren, Mamsell Strömstedt såsom Desdemona, och Hr Lindman såsom Iago, Hr Thorslow såsom Casio, &c. &c. äro wäl de hufwudsakligaste rolerne, och publiken hoppas af dem alla det bästa. Det är först i stora characterer, som den samma aktören kan finna någon verklig utveckling för sin förmåga.

Wid detta tillfälle torde det wäl icke wara alldeles ur wägen att fråga dessa herrar, som beständigt roya på smak, hwad de egentligen mena dermed. Granskaren har nyligen uttrat, att Shakespeare wäl är ett stort snille, men saknar som oftast all smak. För denna åsigt kan man wäl uppleta tusentals bekännare. Men wi fråga tillbaka, kan man tänka sig en smak, som är mer än en? Tänker man sig flere, då består alltsammans i tycke så att hwad

den ene kallar skönt är för den andra sult, men huru kommer man då till något gemensamt resultat? Begreppet om smak måste sålunda utgå från en princip, och vara skildt från alla conventiösa tycken. Men hvar är denna princip att finna? Är den icke i själwa verket sanningen? Ty sanning måtte väl utgöra den högsta skönhet, och sålunda vara regeln för all smak. Nu frågas, kan man tänka sig snille utan, smak, i den bemärkelse vi angifwit? Är snillet ej den högsta sanning, här det ej inom sig själf regeln och rättföndret för sina productioner, så är det ju icke snille, utan galenskap, wanwett? Sålunda måste också det samma snillet, — wi tala icke om feberyra och en tygellös phantasi, — aldrig kunna tänkas utan smak. Men nu är förhållandet detta, att menniskorna falla det för smak, som hwilar på deras enskilda, ofta missledda eller dunkla tycken. Hvad äro t. ex., de mycket utbasunade tragedierne hos Fransoserne? De äro förträffliga för dem i deras tycke, men äro de deras före ewigt gällande mönstre för smaken? De behåga dem, emedan de framställa en bild icke af hvad de skola framställa, utan af Fransyska hofintriger, tänkesätt och långa wälsignade tal. Der uppträda icke Grekiska och Romerska characterer, utan fransyska hofintrigdrer, och fransyskt galanteri. Såsom en spegel af det då warande lifwet och tänkesätten, äro de förtjenta af wårt studerande, men icke innes hålla de egentligen den samma smaken, det wi såga den högsta sanning, af det de föregifwa sig wilja framställa. Från detta fel är den Engellske skrifvaren fritagen. Derföre tillhöra hans characterer icke något wist land och folk (i den mening wi taga det) utan hela menskligheten. Dessutom uppsätter alltid Shakespeare på banan storra, energiska characterer, hwilka nödwändigt wälka intresse, då man hos andra ej sållan träffar små hwardagsfigurer, hwilka äro likgiltiga för oss aningen de komma att lesas eller dö. Allt har hos honom lif och rörelse. Intet stillastående. Men det måste wi medgifwa att det fordras ett långwärdigt studium för att inse hela djupet af hans snille, och deri igenkänner man måstaren, att allt är så wäl sammanföddadt, att man har swårt wid att kunna borttaga den minsta länk utan att rubba det öfriga. De som tadlat honom hafwa merendels varit sådana, som sålat sig wid wisa uttryck,

wisa scener, men icke egt förmåga att se i hwad sammanhang allt detta stått till det hela.

Om t. ex. en Granskare öppnar tragedien Macbeth, så mötes han på första sidan af hårer, som uppträda. Hvad är naturligare än att han kastar boken ifrån sig med detta utrop: "det är ju wanwettigt att wilja i en upplyst tid framställa trollpackor på theatern; historier hwarpå ingen nu mera tror. Det swär ju mot all sund smak." Men han begriper ej, att just dessa trollpackor äro förfinligade passioner, som uppägga menniskan till rysliga gerningar. Och på hwilket listigare sätt har någon, såsom Shakespeare, förmått framställa detta? Eller hör det ej till poesins anda att just måla för ögat menniskans och naturens innersta wäsende? Med lika skäl kunde man säga: att det är nonsens, att i en vers läsa om en törnros som talar, om en blåsa som sjunger, eller om en näktergal med menskliga tankar och känslor. Ty förhållandet är ju ej sådant i verkligheten. När Macbeth efter mordgerningen säger till sin hustru: mig tyckes höra en röst; som ropade: Sof icke mer! Macbeth lönnmördar sömnen, den oskyldiga, heliga sömnen, som stilla upplöser den hårda knuten af hwarje dags bekymmer, sof ej, sof ej mera, Glamis har mördat sömnen: derför Cawdor skall icke sofwa mer, ej Macbeth sofwa, så utropar naturligtwis en enfaldig Granskare: detta är ju nonsens, hwem war det som kunde ropa? spöken, gaffar? och begriper ej, att det war Macbeths eget samwete, hwars dem inom honom ropade: att han mördat sitt hjertas frid.

På samma sätt är det beskoffadt med den genom Macbeths försåt mördade Bancos wälnad, då den visar sig och Macbeth utropar:

Bort ur min åsyn! Dölj dig uti jorden!
Ej dina ben ha mårg, din blod är kall.
Du har ej seende i dessa ögon,
Swarmed du slirrar uppå mig.

* * * * *

kom uti skynad

Åf nordens wilda björn, kom lif en wäpnad
Rhinoceros, lif en Pyrcanisk tiger,
I hwad gestalt som helst, blott icke så;
Och mina nerwer skola icke skälswa.
Blif leswande igen och fordra mig
I ödemarken ut på swå;d; om jag

